

Остапець Юрій Олександрович
Лешанич Мирослав Іванович

Сучасний стан та регіональна конфігурація партійної системи України

УДК 329-027.541(477)«20»
DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616-2019-2-39-45>

Остапець Юрій Олександрович
доктор політичних наук,
професор кафедри політології
і державного управління,
декан факультету суспільних наук
Ужгородського національного
університету
вул. Університетська, 14,
Ужгород, Україна
Лешанич Мирослав Іванович
здобувач кафедри міжнародної політики
Ужгородського національного
університету
вул. Університетська, 14,
Ужгород, Україна

У статті охарактеризовано сучасний стан та регіональну конфігурацію партійної системи України. Методологічним принципом дослідження є теорія націоналізації партійних систем, що дає можливість з'ясувати її регіональну конфігурацію. Для вивчення стану регіональної конфігурації партійної системи розраховано індекс націоналізації політичних партій і партійної системи Джонса – Майнварінга та евклідову відстань за результатами парламентських виборів 1998–2014 рр. Досліджуються загальні особливості розвитку партійної системи України за допомогою використання ефективного числа партійних індексів, дробів і волатильності.

Зроблено висновок про векторну дилему розвитку партійної системи України між націоналізацією та регіоналізацією. З одного боку, її еволюція пов'язана з формуванням національних партій, а з іншого – за результатами місцевих виборів 2010 р. та 2015 р. можна констатувати появу потужних регіональних партій.

Встановлено, що регіональну конфігурацію партійної системи України формують такі складники: 1) національні парламентські політичні партії, які подолали виборчий бар'єр на виборах; 2) національні позапарламентські партії, які отримали не менше 1% голосів виборців на виборах до Верховної Ради України; 3) регіональні політичні партії, представлені в обласних і районних радах декількох регіонів; 4) субрегіональні партії, зокрема: а) політичні партії одного чи декількох одномандатних округів; б) місцеві партії, які ситуативно використовуються місцевими політиками для забезпечення виборчої підтримки на виборах до органів місцевого самоврядування.

Зазначається, що основними типами партій, які входять до складу партійної системи України, є такі: провідні парламентські партії (політична партія Блок Петра Порошенка «Солідарність», політична партія «Народний фронт», політична партія Союз «Самопоміч», Радикальна партія Олега Ляшка, політична партія «Опозиційний блок»); «старі» бренди партій (Всеукраїнська спілка «Батьківщина», Всеукраїнська спілка «Свобода», політична партія «Громадянська позиція»); регіональні політичні партії (політична партія «Єдиний центр», політична партія «Херсонери»); партії національних меншин («КМКС – Угорська партія України», Демократична партія угорців в Україні), «нові ліві» партії; воєнізовані партії (політична партія «Правий сектор», політична партія «Національний корпус»); партії громадських ініціатив/партій-рухів (політична партія «Громадський контроль»).

Зроблено висновок про те, що в розвитку партійної системи України чітко простежуються дві тенденції – націоналізація та регіоналізація. У різні періоди розвитку більш чітко проявляється одна з них, що залежить від сукупної дії низки чинників.

Ключові слова: Україна, партійна система, націоналізація партійної системи, парламентські вибори, місцеві вибори, регіональні партії.

Актуальність дослідження. Партійна система є однією з підсистем суспільства, яка може зазнавати суттєвих змін під впливом низки чинників. До таких чинників відносимо: соціально-політичні розмежування, виборчу систему, нормативно-правову основу функціонування партій, електоральні процеси тощо. Актуалізується дослідження неоднозначністю розвитку партійної системи України у континумі «націоналізація – регіоналізація». З одного боку, її еволюція пов'язана зі становленням загальнонаціональних партій, а з іншого – за результатами місцевих виборів 2010 та 2015 рр. можна констатувати появу потужних регіональних партій. Таким чином, чим вищий показник націоналізації партійної системи, тим нижчий показник її регіоналізації, і навпаки.

Методологія дослідження. У політичній науці є загальноприйнятий методологічний інструментарій, що дозволяє аналізувати розвиток партійних систем в «нових» демократіях. По-перше, логіка їх розвитку підпорядковується логіці демократичного транзиту. По-друге, з успішним переходом

до демократії пов'язують консолідацію партійних систем, яка характеризується зменшенням партійної фрагментації (вимірюється індексом ефективного числа партій), електоральної волатильності (вимірюється індексом електоральної волатильності) і підвищенням рівня націоналізації (вимірюється індексом націоналізації партійних систем).

Отже, **мета** нашого дослідження – охарактеризувати сучасний стан і регіональну конфігурацію партійної системи України, що потребує вирішення таких завдань: а) дослідити регіональну конфігурацію партійної системи України за результатами парламентських виборів 1998–2014 рр.; б) окреслити сучасний формат та акторну структуру партійної системи.

Результати. Регіональну конфігурацію партійної системи України розглянемо в рамках теорії націоналізації політичних партій і партійних систем. Під процесом націоналізації партійних систем розуміється уніфікація електоральної підтримки політичних партій в різних територіальних одиницях держави. Партійна система повністю націона-

лізована, коли частки голосів, отриманих партіями в різних територіальних одиницях держави, однакові. Якщо партії отримують електоральну підтримку тільки в деяких регіонах, то партійну систему вважають ненаціоналізованою [3, с. 128].

У дослідженнях по націоналізації регіональними вважаються партії, які беруть участь у виборах лише на окремих територіях, тобто мають незначне територіальне покриття. Другим важливим критерієм віднесення партій до категорії регіональних є наявність партикуляристської ідеології останніх. Загальнонаціональні партії, які мають локальну територіальну підтримку, вчений називає регіоналізованими [10, с. 174].

Оскільки в політичній науці немає єдиного підходу до вивчення територіальної гомогенності електоральних переваг, то для вимірювання рівня націоналізації партійної системи був використаний індекс націоналізації політичних партій (PNS) і партійних систем (PSNS), розроблений М. Джонсом і С. Мейнверінгом [2; 3; 10; 11]. Для визначення партійного впливу в регіонах була розрахована евклідова відстань за результатами парламентських виборів 1998–2014 рр. Низьке значення показника вказує на типові регіони, а високе – на девіантні. Виокремлення девіантних регіонів дозволяє виявити території, які демонструють найбільші відхилення від загальнонаціонального паттерну голосувань [10; 11].

Для аналізу процесів націоналізації / регіоналізації були розраховані ряд емпіричних показників, представлених в Таблиці 1: індекс електоральної мінливості (волатильності) М. Педерсена (IPed); індекси ефективного числа електоральних і парламентських партій М. Лааксо і Р. Таагапери (ENPV, ENPS); індекс націоналізації партійної системи (PSNS), індекс фракціоналізації (F).

Таблиця 1

Емпіричні показники розвитку і функціонування партійної системи України

Індексы	1998 г.	2002 г.	2006 г.	2007 г.	2012 г.	2014 г.
ENPS	4,9	4,7	3,4	3,3	4,3	4,8
ENPV	9,0	6,9	5,2	3,8	4,9	7,5
Iped	–	46	50	17	36	61
F						
PSNS	0,65	0,62	0,66	0,68	0,72	0,76

Визначальний вплив як на загальнонаціональну, так і регіональну конфігурацію партійної системи мали президентські, парламентські та місцеві вибори. Особливо хотілося б акцентувати увагу на «установчих виборах», до яких ми відносимо вибори до Верховної Ради України 1990 та 1994 рр. і президентські вибори 1991 та 1994 рр. Аналіз їх результатів показує, що їх вплив на політичні процеси в Україні мав амбівалентний характер. З одного боку, установчі вибори встановили

інституційний дизайн, в рамках якого розвивається електоральна конкуренція і еволюціонує партійна система; сформувавши моделі електоральної поведінки населення України, які мають підкреслено регіональний характер; створили основу легітимзації майбутнього політичного режиму [6, с. 158–171]. А з іншого, вони сприяли встановленню в Україні гібридного політичного режиму.

Особливістю парламентських виборів 1998 р. стала поява феномену політичних партій одного регіону. Голосування за такі партії було зафіксовано в Закарпатській (СДПУ (о) – 31,17 %), Дніпропетровській (Всеукраїнське об'єднання «Громада» – 35,34 %) і Сумській (Прогресивна соціалістична партія України (ПСПУ) – 20,89 %) областях [6, с. 171–179].

Парламентські вибори 2002 р. стали точкою біфуркації в розвитку партійної системи. Якщо до 2002 р. на її еволюцію домінуючий вплив мало соціально-економічне розмежування, то після виборів – соціально-культурне. Відповідно, в Західному і Центральному регіонах перемогу здобув опозиційний «Блок Віктора Ющенка «Наша Україна», основу якого склали політичні партії національно-демократичного спрямування, а в Південному та Східному – найбільшу підтримку отримав провладний блок «За Єдину Україну!» [9, с. 87–89].

У 2004–2014 рр. спостерігалось електоральне протистояння по осі «Схід – Захід». Його особливість – стабільність електоральної карти, яка з'явилася за результатами президентських виборів 2004 р. і потім відтворювалася в процесі виборчих кампаній 2006–2012 рр. [9]. Слід відмітити, що результати місцевих виборів 2006 та 2010 рр. констатують появу в Україні потужних регіональних партій. До основних причин виникнення регіональних політичних партій в Україні слід віднести такі як: соціокультурне розмежування «Схід – Захід»; етномовна відмінність і компактне проживання національних меншин на певній території; нормативно-правова основа діяльності політичних партій; реформа з децентралізації влади і утворення об'єднаних територіальних громад; прагнення регіональних еліт зберегти вплив і контроль над місцевими ресурсами; адміністративний ресурс [5].

Таким чином, якщо за результатами місцевих виборів 2010 р. в партійній системі України з'являється виражена тенденція до утворення партійної системи з домінуючою партією, то парламентські вибори 2012 р. показали, що українська партійна система змінюється в напрямку двохблокової конфігурації: з одного боку, це Партія регіонів і КПУ, а з іншого – ВО «Батьківщина», ВО «Свобода» та ПП «УДАР».

Починаючи з президентських і парламентських виборів 2014 р., в Україні змінюється структура електорального простору та партійної конкуренції.

Позачергові вибори до ВР України 2014 р. кардинально змінили формат партійної системи: пройшли 5 нових партій: ПП «Народний фронт», ПП «Блок Петра Порошенка», ПП «Опозиційний блок», ПП «Об'єднання «Самопоміч», Радикальна партія Олега Ляшка. Із попереднього складу Верховної Ради прохідний бар'єр пододала лише ВО «Батьківщина» з найменшим результатом [7, с. 159–178].

Слід зазначити, що багато політичних партій, які отримали представництво в органах місцевої влади за результатами місцевих виборів 2015 р, обрали нову тактику виборчої кампанії, сконцентрувавши сили на регіональному або субрегіональному рівнях. Регіональна локалізація таких партій пов'язана з: а) дієздатністю окремих місцевих осередків загальнонаціональних партій (принцип функціонування багаторівневої партії); б) наданням партійного бренду зацікавленим учасникам виборчого процесу (політична фрайнчежа); в) функціонуванням загальнонаціональних партій в окремих регіонах за принципом «регіональних партійно-електоральних машин»; г) політичними інтересами місцевих бізнес-еліт.

Розрахунок індексу націоналізації партійної систем (PSNS) показує його коливання за результатами парламентських виборів 1998–2014 рр. в межах від 0,62 до 0,76. Досить низьке значення індексу в порівнянні з партійними системами інших держав – результат регіональної соціокультурної неоднорідності України, яка і визначає особливості голосування. Високим рівень індексу був в 2014 р. – 0,76 (консолідація партійної системи після Євромайдану) і в 2012 р. – 0,72 (з'являється тенденція до утворення стійкої двоблокової партійної системи), а найнижчим у 2002 р. – 0,62 (актуалізація соціально-культурного розмежування «Схід – Захід»).

Величина індексу націоналізації для окремих партій (ступеня гомогенності голосування за них) вказує на певні тенденції. По-перше, порівняно низькі значення індексу для парламентських партій, що визначається регіональними особливостями політичного розвитку і експлуатацією політичними партіями соціокультурних маркерів у боротьбі за симпатії електорату. Відповідно, електоральні показники регіоналізованих партій як східної (Партія регіонів, Комуністична партія України, ПП «Опозиційний блок» та ін.), так і західної України (ВО «Свобода», ВБ «Наша Україна», ВО «Батьківщина» та ін.) приблизно однакові. Їх значення коливається від 0,42 до 0,8. По-друге, ідеологічні партії НРУ, ВО «Свобода» такий індекс мали нижчий (від 0,5 до 0,6), ніж у електорально-прагматичних партій (Партія зелених України, Народно-демократична партія України (від 0,7 і вище). По-третє, за результатами парламентських виборів 2014 р., індекс націоналізації партійної системи, як і індекси націоналізації окремих партій, мали найбільш високе значення. Таке значення індексу показує ослаблення тенденції регіоналізації в розвитку партійної системи, і наступні парламентські вибори (2019 р.) повинні або підтвердити, або заперечити цю тенденцію (див. Таблицю 2).

Підвищення індексу націоналізації за результатами парламентських виборів 2014 р. зумовлене: а) зникненням з електоральної карти Донбасу і Криму; б) низькою явкою виборців в південній і східній Україні. Участь у місцевих виборах 2015 р. сильних регіональних партій показує вірогідність повернення української партійної системи до конфігурації 1998–2002 рр. із сильними загальнонаціональними партіями, електоральні ніші яких пов'язані з певними регіонами.

Таблиця 2

Індекс націоналізації парламентських партій за результатами виборів Верховної Ради України 1998–2014 рр.

Партії / Виборчі блоки*	1998	2002	2006	2012	2014
Народний Рух України	0,56				
Партія зелених України	0,86				
ВБ «СПУ та Сел.ПУ»	0,53				
КПУ	0,71	0,64	0,73	0,67	
ВО «Громада»	0,52				
ПСПУ	0,55				
СДПУ (о)	0,60	0,67			
НДП	0,81				
ИБ «Національний фронт»	0,28				
ВБ «Блок Віктора Ющенка «Наша Україна» / ВБ «Наша Україна» (2006)		0,55	0,60		
ВБ «За Єдину Україну»		0,68			
ВБ «Блок Юлії Тимошенко» / ВО «Батьківщина» (2012, 2014)		0,64	0,71	0,76	0,85
СПУ		0,514	0,633		
Партія регіонів			0,54	0,69	

Партії / Виборчі блоки*	1998	2002	2006	2012	2014
ПП «УДАР»				0,83	
ВО «Свобода»				0,53	
ПП «Народний фронт»					0,75
ПП «Блок Петра Порошенка»					0,89
ПП «Об'єднання «Самопоміч»»					0,80
ПП «Опозиційний блок»					0,42
Радикальна партія Олега Ляшка					0,81
Індекс націоналізації партійної системи України	0,64	0,62	0,66	0,72	0,76

Таблиця 3

Результати I туру президентських виборів у розрізі однорідності / неоднорідності регіонального волевиявлення

ПІБ кандидатів	Політична партія	Нац. екзит пол, %	Результат, %	PSNS, 2014	Рівень однорідності голосування
Зеленський В.	ПП «Слуга народу»	30,6	30,24	–	0,84
Порошенко П.	ПП «Блок Петра Порошенка «Солідарність»»	17,8	15,95	0,89	0,77
Тимошенко Ю.	ВО «Батьківщина»	14,2	13,4	0,85	0,81
Бойко Ю.	ПП «Опозиційний блок»	9,7	11,67	0,42	0,55
Гриценко А.	ПП «Громадянська позиція»	7,1	6,91	0,85	0,66
Смешко І.	ПП «Сила і честь»	6,5	6,04	0,83	0,79
Ляшко О.	Радикальна партія Олега Ляшка	4,7	5,48	0,81	0,74
Вілкул О.	ПП «Опозиційний блок – партія миру та розвитку»	4,0	4,15	–	0,51
Кошулинський Р.	ВО «Свобода»	1,7	1,62	0,75	0,51

Результати президентських виборів показують, що індекс однорідності (в даному випадку нами розрахований індекс націоналізації Джонса – Мейнверінга) регіонального голосування за основних кандидатів у президенти, кожен із яких представлений політичною партією, є низьким. Відповідно, президентські вибори 2019 р. показують, що голосування за кандидатів мало регіональний характер. Виключенням є кандидатура В. Зеленського (див. табл. 3).

За результатами парламентських виборів 1998–2014 рр. нами розраховано евклідову відстань для всіх регіонів України (див. табл. 4). Розрахунки цього показника дозволяють, по-перше, виділити девіантні і типові регіони в Україні. Щодо девіантних регіонів, то такими будемо вважати такі, де евклідова відстань більше 1. До них відносимо Івано-Франківську, Львівську, Тернопільську, частково Рівненську, Донецьку, Луганську області, АРК та м. Севастополь. Причому відхилення від показників загальнонаціонального голосування у трьох західних областях України значно більші, ніж у східних. Пояснити це можна тим, що на сході України протягом зазначеного періоду меншою була електоральна мінливість, а стабільною підтримка так званих «партій Сходу». Значно склад-

ніше з виділенням типових регіонів, оскільки часто відхилення виходили за кордон типовості (0,5). До таких регіонів можна віднести: Житомирську, Одеську, Херсонську, Чернігівську, Сумську, Черкаську тощо. Як видно з таблиці 4, це області Центральної і Південної України.

По-друге, показники евклідової відстані вказують на деякі аномальні відхилення за вказаний період. До причин таких відхилень можна віднести: наявність регіональних партій (це загальнонаціональні партії з чітко визначеною територіальною локацією, або «багаторівневі партії»); втручання адміністративного ресурсу у виборчий процес; особливості розташування політичних сил у регіоні на момент виборів тощо. Наприклад, Івано-Франківська обл. (2002 р. – 2,31), Тернопільська обл. (2002 р. – 1,93), Донецька обл. (2006 – 1,87) (див. табл. 4).

Станом на 1 січня 2019 р. кількість партій в кілька разів перевищує показники в інших державах Європейського Союзу [6].

Динаміка утворення політичних партій прорахована М. Кармазіною (див. табл. 5) [4, с. 11].

Регіональну конфігурацію партійної системи України утворюють такі складові частини: 1) загальнонаціональні парламентські політичні

Таблиця 4

Евклідова відстань за результатами парламентських виборів 1998–2014 рр.*

Область	ЕВ 1998	ЕВ 2002	ЕВ 2006	ЕВ 2012	ЕВ 2014
Захід					
Івано-Франківська	1,35	2,31	1,65	1,41	0,78
Львівська	1,27	1,72	1,47	1,49	0,68
Тернопільська	1,30	1,93	1,46	1,33	0,71
Рівненська	1,02	1,29	1,10	0,76	0,51
Волинська	0,79	1,42	1,34	0,89	0,61
Чернівецька	0,41	0,99	0,92	0,71	0,51
Закарпатська	1,24	0,80	0,69	0,39	0,44
Центр					
Київ	0,56	0,69	0,99	0,96	0,55
Київська	0,34	0,43	1,18	0,61	0,40
Вінницька	0,56	0,75	1,05	0,87	0,71
Кіровоградська	0,42	0,60	0,60	0,32	0,26
Полтавська	0,52	0,89	0,54	0,89	0,55
Хмельницька	0,51	0,55	0,98	0,64	0,39
Черкаська	0,69	0,60	1,03	0,64	0,35
Житомирська	0,37	0,19	0,59	0,51	0,34
Сумська	0,70	0,45	0,92	0,54	0,29
Чернігівська	0,50	0,36	0,81	0,57	0,48
Південний Схід					
Дніпропетровська	1,18	0,80	0,65	0,45	0,73
Запорізька	0,43	0,84	0,90	0,68	0,77
Донецька	0,74	1,29	1,87	1,59	1,43
Луганська	0,97	1,08	1,72	1,40	1,39
Харківська	0,54	0,83	0,87	0,67	1,13
Одеська	0,37	0,70	0,79	0,66	0,75
Миколаївська	0,60	0,79	0,84	0,59	0,51
Херсонська	0,43	0,65	0,37	0,45	0,38
АРК	0,75	0,87	1,16	1,06	–
Севастополь	0,91	1,01	1,46	1,24	–

* Офіційний сайт Центральної Виборчої Комісії. URL : <http://www.cvk.gov.ua>

Таблиця 5

Динаміка утворення політичних партій

Рік	Кількість зареєстрованих партій	Рік	Кількість зареєстрованих Партій	Рік	Кількість зареєстрованих Партій
1990	1	2000	19	2010	14
1991	9	2001	22	2011	17
1992	7	2002	2	2012	8
1993	16	2003	2	2013	6
1994	7	2004	8	2014	39
1995	4	2005	24	2015	79
1996	5	2006	12	2016	42
1997	12	2007	4	2017	3
1998	13	2008	20	2018	
1999	25	2009	12		

партії, які на виборах подолали виборчий бар'єр; 2) загальнонаціональні непарламентські партії, які отримали на виборах у ВР України не менше 1% голосів виборців; 3) регіональні політичні партії, які представлені в обласних і районних радах кількох областей; 4) субрегіональні партії: а) політичні партії одного / декількох одномандатних виборчих

округів; локальні партії, які ситуативно використовують місцеві політики для забезпечення електоральної підтримки на виборах в органи місцевого самоврядування.

Високий рівень волатильності з порівняно невисоким значенням індексів націоналізації за результатами парламентських виборів свідчать про те,

що, незважаючи на суттєві зміни в акторній структурі партійного формату, залишається високою неоднорідність (регіональність) партійних уподобань громадян України. І підвищення рівня електоральної гомогенності за результатами парламентських виборів 2014 р. ще не визначає тенденцію до підвищення рівня націоналізації партійної системи, оскільки вже на місцевих виборах 2015 р. домінує протилежна тенденція її розвитку – регіоналізація.

Отже, в розвитку партійної системи України чітко простежуються дві тенденції: націоналізації і регіоналізації. У різні періоди розвитку більш чітко проявляється одна з них, що залежить від сукупної дії цілої низки чинників.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Авксент'єв А. Регіональна неоднорідність електорального простору: порівняльний аналіз (на матеріалі 100 національних кейсів). *Грані*. 2016. № 1. С. 6–11.
2. Гайворонский Ю. Факторы национализации партийной системы современной России. *Полис*. 2018. № 1. С. 45–61.
3. Голосов Г., Григорьев В. Национализация партийной системы: российская специфика. *Политическая наука*. 2015. № 1. С. 128–156.
4. Кармазіна М. Політичні партії в Україні. 2014–2017 рр. Київ : ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2018. 168 с.
5. Манайло-Приходько Р. Вплив «установчих» виборів на еволюцію партійної системи України. *Гілея*. 2018. № 135 (8). С. 362–367.
6. Остапєць Ю. Електоральні процеси в Україні: загальнонаціональний та регіональний виміри : дис. ... д. політ. наук (23.00.02 – політичні інститути і процеси). Львів. 2016. 550 с. URL : http://www.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/11/dis_ostapets.pdf.
7. Остапєць Ю., Шестак Н., Дудінська І. Еволюція партійної системи України в умовах трансформації соціальних і політичних структур. Ужгород : Видавництво «ЗІППО», 2016. 252 с.
8. Офіційний сайт Центральної виборчої комісії. URL : <http://www.cvk.gov.ua>.
9. Трансформація партійної системи: український досвід у європейському контексті / за ред. Ю. Якименка. Київ : Центр Разумкова, 2017. 428 с.
10. Туровский Р. Национализация и регионализация партийных систем: подходы к исследованию. *Полития*. 2016. № 1. С. 162–180.

11. Туровский Р. Электоральное пространство России: от навязанной национализации к новой регионализации? *Полития*. 2012. № 3. С. 100–119.

12. Янішевський С. Локальні політичні проекти: чинники виникнення та перспективи політичної діяльності. 2015. URL : http://old2.niss.gov.ua/content/articles/files/lokalni_prosesu-7d35f.pdf.

REFERENCES:

1. Avksent'yev A. (2016). Regional'na neodnorodnist' elektoral'noho prostoru: porivnyal'nyy analiz (na material'ni 100 natsional'nykh keysiv) [Regional homogeneity of electoral space: comparative analysis (on the material of 100 national cases)].
2. Gayvoronskiy, Yu. (2018). Faktory natsionalizatsii partiynoy sistemy sovremennoy Rossii. *Polis. Politicheskoye issledovaniya* [Polis. Political Studies], no. 1: 45–61
3. Golosov G., Grigor'yev V. (2015). Natsionalizatsiya partiynoy sistemy: rossiyskaya spetsifika». *Politicheskaya nauka*. no. 1: 128–156.
4. Karmazina M. (2018). Politychni partiyi v Ukraini. 2014–2017 rr.. K.: IPIEND im. I. F. Kurasa NAN Ukrainy.
5. Manaylo-Prykhod'ko R. (2018). Vplyv «ustanovchikh» vyboriv na evolyutsiyu partiynoyi systemy Ukrainy. *Hileya*, no. 135 (8): 362–367.
6. Ostapets Yu. (2016). Elektoral'ni protsesy v Ukraini: zahal'nonatsional'nyy ta rehional'nyy vymiry. *Dysertatsiya ... doktora politychnykh nauk* (23.00.02 – politychni instytuty ta protsesy). Lviv. URL: http://www.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/11/dis_ostapets.pdf.
7. Ostapets Yu., Shestak N., Dudins'ka I. (2016). Evolyutsiya partiynoyi systemy Ukrainy v umovakh transformatsiyi sotsial'nykh i politychnykh struktur. *Uzhhorod: Vydavnytstvo «ZIPPO»*. 252 s.
8. Ofitsynyy sayt Tsentral'noyi vyborchoyi komisiyi. URL: <http://www.cvk.gov.ua>
9. Transformatsiya partiynoyi systemy: ukrajins'kyi dosvid u yevropeys'komu konteksti (2017). K.: Tsentrazumkova
10. Turovskiy R. (2016). Natsionalizatsiya i regionalizatsiya partiynykh sistem: podkhody k issledovaniyu. *Politeia*, no. 3:162–180.
11. Turovskiy R. (2012). Elektoral'noye prostranstvo Rossii: ot navyazannoy natsionalizatsii k novoy regionalizatsii? *Politeia*, no. 3: 100–119
13. Yanishevsky S. (2015) Lokal'ni politychni projekty: chynnyky vynyknennya ta perspektyvy politychnoy diyal'nosti. URL: http://old2.niss.gov.ua/content/articles/files/lokalni_prosesu-7d35f.pdf.

The current state and regional configuration of the party system of Ukraine

Ostapets Yurii Oleksandrovych

Doctor of Political Science,
Professor at the Department of Political
Science and Public Administration,
Dean of the Faculty of the Social Sciences
of Uzhgorod National University
Universitetska str., 14, Uzhhorod, Ukraine

Leshanych Myroslav Ivanovych

Applicant of the Department of
International Politics
of Uzhgorod National University
Universitetska str., 14, Uzhhorod, Ukraine

The article describes the current state and regional configuration of the party system of Ukraine. The methodological principle of the study is the theory of nationalization of the party systems, that makes it possible to study its regional configuration. For studying of a condition of regional configuration of the party system the index of the nationalization of political parties and the party system by Jones – Mainwaring and the Euclidean distance according to the results of the parliamentary elections 1998–2014 have been calculated. The general features of the development of the party system of Ukraine are investigated by means of use of an effective number of parties indexes, fractionalization and volatility.

It is made a conclusion about vector dilemma of the development of the party system of Ukraine between nationalization and regionalization. On the one hand, its evolution is connected with the formation of national parties, and on the other – according to the results of local elections in 2010 and 2015 it is possible to state the emergence of powerful regional parties.

It is established that the regional configuration of the party system of Ukraine consists of the following components: 1) national parliamentary political parties that overcame the electoral barrier in elections; 2) national non-parliamentary parties that received at least 1% of the votes of voters at the elections to the Verkhovna Rada; 3) regional political parties represented in the regional and district councils of several regions; 4) subregional parties: a) political parties of one/several single-mandate constituencies; b) local parties that are situationally used by local politicians for ensuring electoral support on elections to local self-government bodies.

It is noted that the main types of parties that make up the party system of Ukraine are the following: leading parliamentary parties (political party The Petro Poroshenko Bloc “Solidarity”, political party “People’s Front”, political party Union “Self Reliance”, The Radical Party of Oleh Lyashko, political party “Opposition Bloc”); “old” parties’ brands (The All-Ukrainian Union “Fatherland”, The All-Ukrainian Union “Svoboda”, political party “Civil Position”); regional political parties (political party “United Centre”, political party “Khersoners”); parties of national minorities (“KMKS – Hungarian Party of Ukraine”, Democratic Party of Hungarians in Ukraine), “new left-wing” parties; militarized parties (political party “Right Sector”, political party “National Corps”); parties of civil initiatives/parties-movements (political party “Public Control”).

It is concluded that in the development of the party system of Ukraine there are clearly two tendencies: nationalization and regionalization. In different periods of development more clearly one of them, which depends on the combined effect of a number of factors.

Key words: Ukraine, party system, nationalization of the party system, parliamentary elections, local elections, regional parties.